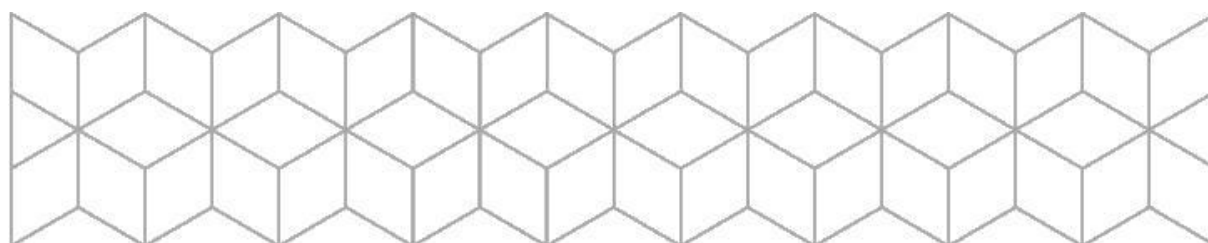

SENSORVEILEDNING

Emnekode:	LSUNOR102 (5-10)
Emnenavn:	Grammatikk, skriveopplæring og elevtekster
Eksamensform:	Deleksamen i grammatikk Skoleeksamen, 4 timer
Dato:	10. desember 2021
Faglærer(e):	Alexander Kristoffersen Lykke
Eventuelt:	

Generelle vurderingskriterier:

Generelt skal vurderinga være i samsvar med læringsutbyttebeskrivelsene i emnebeskrivelsen (se: <https://www.hiof.no/studier/emner/lu/2021/var/lmunor10217.html>) Universitets – og høyskolerådets overordnede karakterbeskrivelser:

symbol	betegnelse	generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriterier
A	fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	meget god	Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	god	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstillende minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstillende de faglige minimumskravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

Oppgaver, spesielle vurderingskriterier og løsningsforslag:

1. Fonologi

I **fonologi** skal kandidaten kunne:

- vise forståelse for grunnleggende begreper som fonem og minimalt par.
- vise forståelse for artikulatorkisk beskrivelse av segmenter
- vise forståelse for skillet mellom tale og skrift

Oppgave:

Forklar åssen vi klassifiserer (beskriver uttalen av) vokaler i talespråk.

Ta utgangspunkt i /i/, /æ:/, /u:/ og /a/, og gi eksempler på ord der disse vokalene forekommer. (Oppgi hva slags talemål du tar utgangspunkt i, om nødvendig.)

Evt. fonemiske transkripsjoner kan gjøres på papir.

Studentene bør beherske disse termene for å beskrive vokaler:

- Fremre-sentral-bakre
- Åpen-trang-midtre
- Urunda-runda
- Kort og lang

Studentene bør klare å gi eksempler fra norsk på ord med de oppgitte vokalfonemene. Vokalfonemet /u:/ er valgt ut med vilje, for å teste studentenes evne til å skille mellom skrift og tale, siden fonemet vanligvis assosieres med grafemet <o> i norsk skrift. Noen av vokalene er spesifisert som korte og noen lange, for å teste om studentene behersker konseptet kvantitet og måten det noteres på i fonemisk transkripsjon.

Vi forventer ikke at studentene skal kunne transkribere fonetisk.

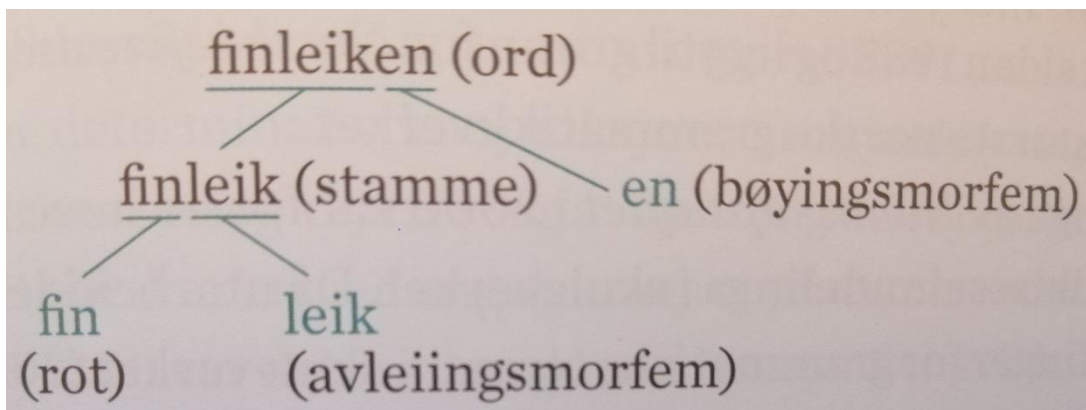
2. Morfologi

I **morfologi** skal kandidaten kunne:

- analysere ordformene i trestrukturer og forklare disse analysene.
- benevne de ulike morfemene (rot, avledningsmorfem, bøyingsmorfem og fuge).
- vise forståelse for de ulike morfemenes funksjon.

Overordna om trestrukturer: Den eksakte grafiske framstillinga av morfologisk struktur er mindre sentral her enn i syntaksen. Det sentrale er at studentene identifiserer de ulike morfemene, og stammen i bøyingsformen. I undervisninga har vi ikke vektlagt identifisering av mellomenheter mellom morfem og stamme, men dette gjøres i *Praktisk grammatikk* (Larsson et al. 2020). Mange studenter kan komme til å bruke framstillinga fra *Språk i skolen* (se litteraturliste og eksempel under), og det er like akseptabelt som løsningsforslagene i denne veiledninga.

Morfologisk trestruktur fra *Språk i skolen*:

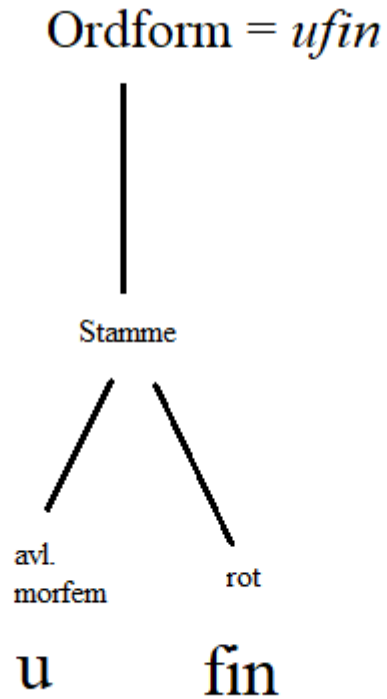

Oppgave og løsningsforslag

Vis med hjelp av trestrukturer den morfologiske oppbygginga av ordformene nedenfor. Skriv deretter ei kort forklaring der du gjør greie for åssen du har resonnert.

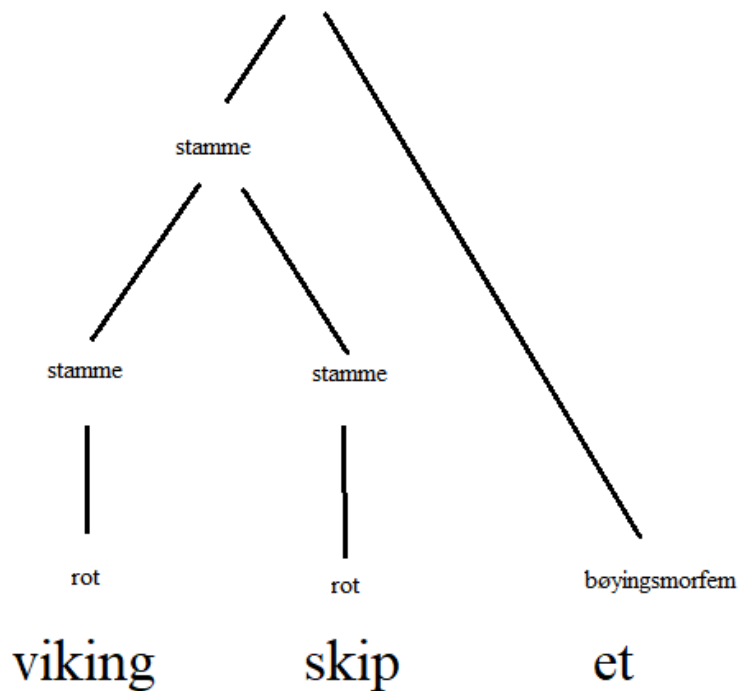
Morfologiske analyser kan gjøres på papir, tas bilde av og legges inn i dokumentet ditt.

Ufin

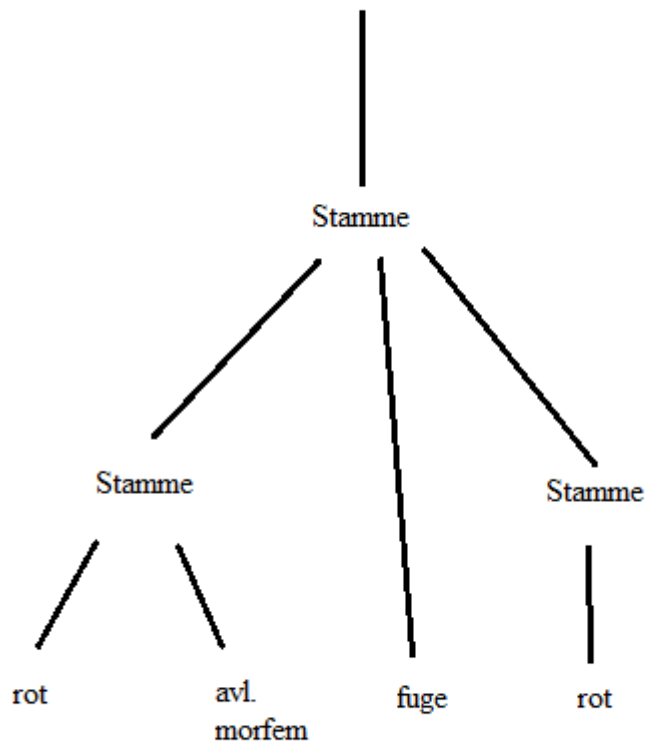
Vikingskipet

Ordform = *vikingskipet*

Det er forståelig dersom studentene deler opp *viking* i rot *vik-* og avledningsmorfem *-ing*. De bør da i så fall helst vise til andre denominale substantiver med avledningsmorfemet *-ing* som *sambygding*, *fjording* etc. eller til nød til deverbale dannelser som *jogging*, *spising* etc.

Ordform = *ungdomsskole*

Ung dom s skole

Ei drøfting av hvorvidt *-e* i *skole* er del av rota eller bøyingsmorfem som uttrykker ubestemt entall viser på dette nivået en god evne til å reflektere. Om studenten velger å se på *-e* som en bøyingsendelse er det fint her, men synet bør grunngis, f.eks. ved å sammenligne andre bøyingsformer av leksemet *skole* med andre regelrette hankjønnsord, f.eks. *hest*. Eksempelvis kan man argumentere for at forholdet *hest* – *hesten*, og *skole* – *skolen*, tyder på at man har et nullsuffiks for ubestemt singular i *hest*, men et suffiks *-e* i *skole*. En slik drøfting vil ligge på høyt nivå for dette emnet.

3. Syntaks

I **syntaks** skal kandidaten kunne:

- analysere setningene fra setningsnivå til ordnivå i trestrukturer og forklare disse analysene.
- skille setningsfunksjonene/setningsleddene fra hverandre.
- skille helsetning og leddsetning fra hverandre.
- identifisere fraser og skille kjerne og adledd/underledd fra hverandre. (NB! Det skilles ikke mellom adledd i preposisjonsfraser og andre fraser på dette nivået.)
- vise forståelse for bruken av flytteprøven og erstatningsprøven, i tillegg til spørremetoden. Det er ikke nødvendig at studenten viser alle metodene på

alle setningene, men i en sterk besvarelse bør alle tre metodene samlet sett tas i bruk.

Merknader om variasjon i terminologi og analyse:

I syntaks tillater vi at studentene bruker termen *nomenfrase* / *nominalfrase* og skriver *NP* i stedet for de mer «lærervennlige» termene *substantivfrase* og *pronomensfrase*, med forkortelsene substP og pronP.

Dersom en student skriver *determinativ* (det.) eller *bestemmer* i stedet for adledd (adl.) om et determinativ i en NP, tillater vi dette. Det viser dypere innsikt enn det som kreves, og det gjøres i et læreverk de har på pensum (Larsson et al. 2020). På lignende vis er det helt fint om adleddet i en PP kalles *utfylling* (utf.) heller enn adledd.

SBU kan kalles både *subjunksjon* og *subjunksjonal* på setningsleddnivå (jf. Larsson et al. 2020:125). I undervisninga har det blitt kalt subjunksjonal for å opprettholde et konsekvent skille mellom form og funksjon i terminologien.

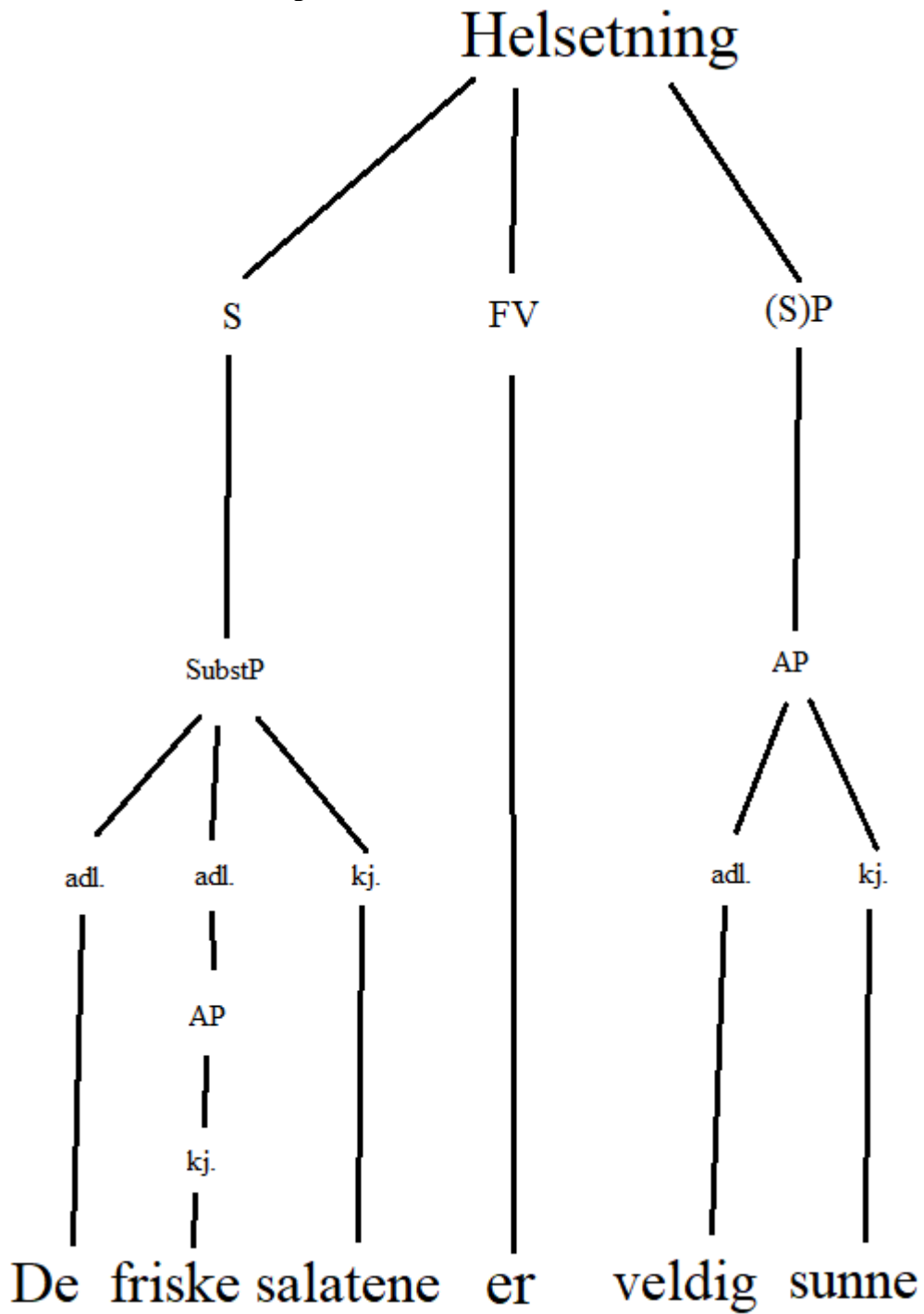
Det er positivt, men ikke påkrevd, om studentene oppgir ordklassen til ordene i den syntaktiske analysen sin.

Oppgave og løsningsforslag

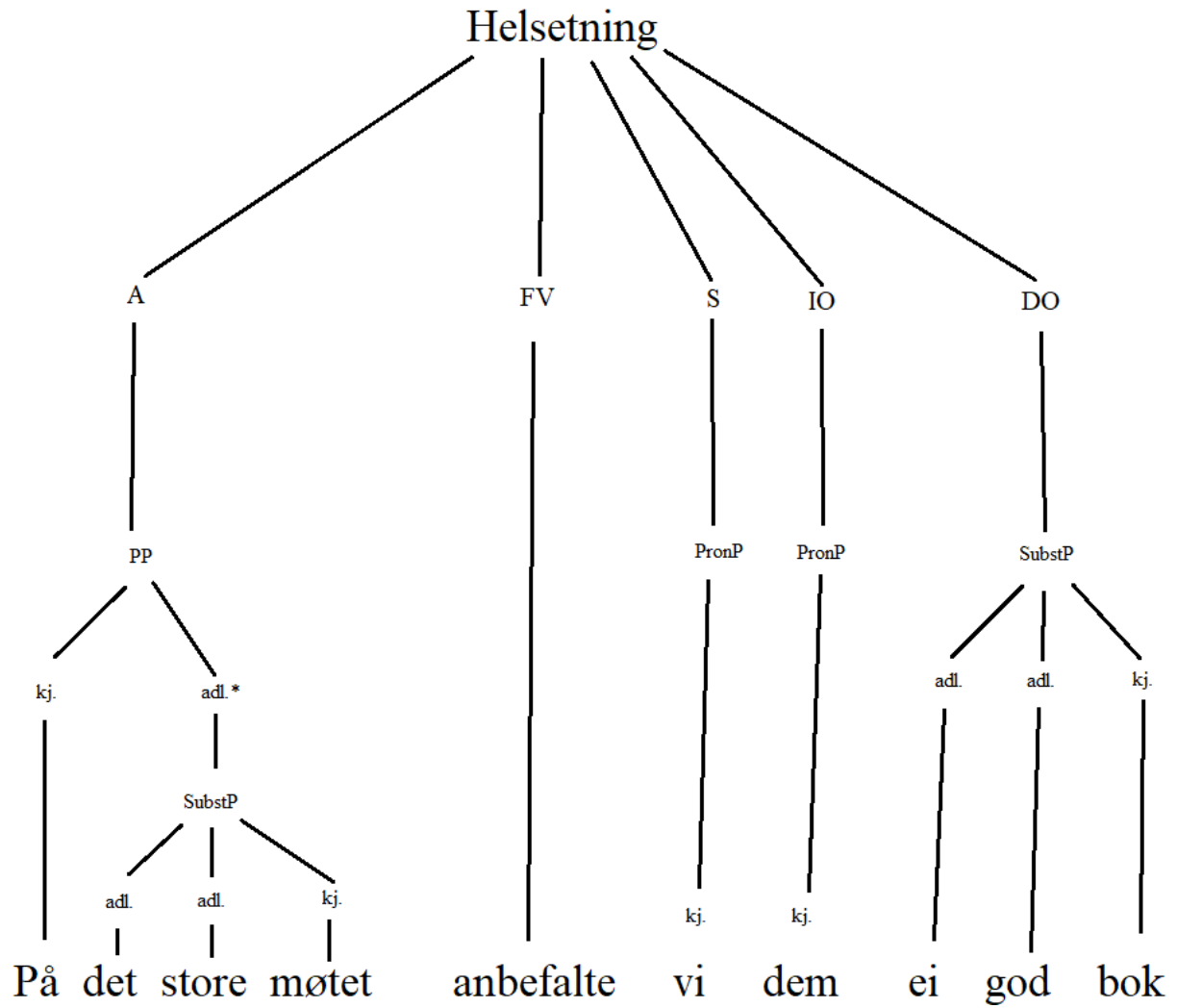
Gi en syntaktisk analyse av setningene nedenfor ved å sette setningene opp i trestrukturer. Skriv deretter ei kort forklaring til hver av analysene der du gjør greie for åssen du har resonert.

Syntaktiske analyser kan gjøres på papir, tas bilde av og legges inn i dokumentet ditt.

a) De friske salatene er veldig sunne.

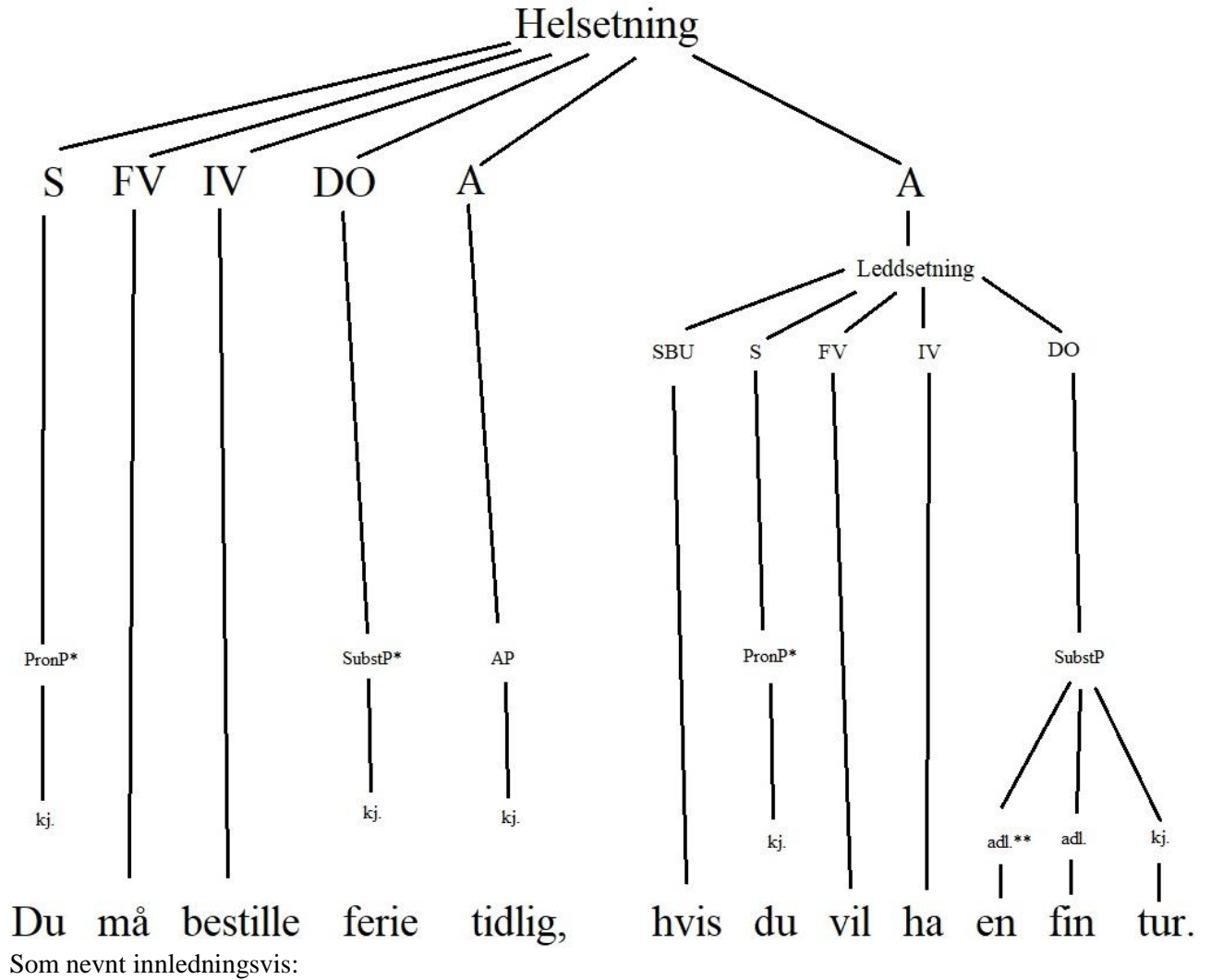

b) På det store møtet anbefalte vi dem ei god bok.

* Det er helt fint om adledet i en PP kalles *utfylling* (utf.) heller enn adledd.

c) Du må bestille ferie tidlig hvis du vil ha en fin tur

* Vi tillater at studentene bruker termen *nomenfrase* / *nominalfrase* og skriver *NP* i stedet for de mer «lærervennlige» termene *substantivfrase* og *pronomerfrase*, med forkortelsene substP og pronP.

** Dersom en student skriver *determinativ* (det.) eller *bestemmer* i stedet for adledd (adl.) om et determinativ i en NP, tillater vi dette. Det viser dypere innsikt enn det som kreves, og det gjøres i et læreverk de har på pensum (Larsson et al. 2020). På lignende vis er det helt fint om adleddet i en PP kalles *utfylling* (utf.) heller enn adledd.

EKSAMENSOPPGAVE

Målform: Bokmål

Hjelpemidler: Ingen.

Faglærer: Alexander Kristoffersen Lykke

Om eksamensoppgaven: Oppgavesettet består av 3 oppgaver som alle skal besvares.

1. Fonologi

Forklar åssen vi klassifiserer (beskriver uttalen av) vokaler i talespråk.

Ta utgangspunkt i /i/, /æ:/, /u:/ og /a/, og gi eksempler på ord der disse vokalene forekommer. (Oppgi hva slags talemål du tar utgangspunkt i, om nødvendig.)

Evt. fonemiske transkripsjoner kan gjøres på papir.

2. Morfologi

Vis med hjelp av trestrukturer den morfologiske oppbygginga av ordformene nedenfor. Skriv deretter ei kort forklaring der du gjør greie for åssen du har resonnert.

Morfologiske analyser kan gjøres på papir.

- a) Ufin
- b) Vikingskipet
- c) Ungdomsskole

3. Syntaks

Gi en syntaktisk analyse av setningene nedenfor ved å sette setningene opp i trestrukturer. Skriv deretter ei kort forklaring til hver av analysene der du gjør greie for åssen du har resonnert.

- a) De friske salatene er veldig sunne.
- b) På det store møtet anbefalte vi dem ei god bok.
- c) Du må bestille ferie tidlig hvis du vil ha en fin tur

Syntaktiske analyser kan gjøres på papir.

Litteratur

Bøker:

Budal, Ingvil B. (red.). (2020) *Språk i skolen: Grammatikk, retorikk, didaktikk*. Bergen: Fagbokforlaget/LNU. (kap. 1–6)

Larsson, Ida, Søfteland, Åshild og Vindenes, Urd. (2020). *Praktisk grammatikk*. Oslo: Samlaget.

Otnes, Hildegunn & Harald M. Iversen (2016). *Å lære å skrive: Tekstkompetanse i norskfagets skriveopplæring*. Oslo: Universitetsforlaget.

Kompendium (fås i HiØs bokhandel):

Andreassen, Rune & Benthe K. Jansson (2014). Lese- og skrivevansker. I Jansson, Benthe K. & Traavik, Hilde (red.), *Norskboka 2. Norsk for grunnskolelæreutdanning 1-7*. Oslo: Universitetsforlaget. (s. 183-217)

Bakken, J. (2019): Hva er nytt i det fornyede norskfaget? I: Blikstad-Balas, M. & Solbu, K.R. (red.): *Det (nye) norskfaget*. Bergen. Fagbokforlaget.

Dysthe, Olga & Frøydis Hertzberg (2009). Den nyttige tekstresponsen - hva sier nyere forskning? I Haugaløkken, Ove K. m.,fl. (red.): *Tekstvurdering som didaktisk utfordring*. Oslo: Universitetsforlaget. (s. 35-43)

Hertzberg, Frøydis (2008). Sjangerskriving i ungdomsskolen: Fortelling er ikke nok. I Bjar, Louise (red.), *Det er språket som bestemmer! Læring og språkutvikling i grunnskolen*. Bergen: Fagbokforlaget/LNU. (s. 223-241)

Jansson, Benthe K. (2013). Språknormering. I Traavik, Hilde & Jansson, Benthe K. (red.), *Norskboka 1*. Oslo: Universitetsforlaget. (s. 247-259)

Matre, Synnøve og Nygård, Mari (2017), *Språksyn og språkteoretiske tilnæringsmåter* (kap. 2), I: Igland, Mari og Nygård, Mari (red.), *Norsk 5-10. Språkboka*, Oslo: Universitetsforlaget. s. 23-38.

Skjelbred, Dagrún. 2014a. «Å ha historia med seg.» I Kåre Kverndokken (red.) *101 skrivegrep – om skrivning, skrivestrategier og elevers tekstsaking*, Fagbokforlaget, Landslaget for Norskundervisning. s. 289-304.

Skjelbred, Dagrún. 2014b, «Analyse av elevtekster – et hjelpeskjema og tre analyseeksempler.» I Dagrún Skjelbred *Elevens tekst*, Oslo: Fagbokforlaget, s. 155-175 (kap. 10)